

PEST, osütörtök, aprilis 4-kén, 1861.

I. évfolyam.

14-ik szám.

MAGYAR IZRAELITA.

Előfizetési feltételek:

Pesten házhoz hordással, v. vidékre bérmentesen megküldve:

Félévre 3 frt. o. ért.
Egész évre 6 „ „

Előfizethetni a szerkesztőség s minden cs. kir. pósthivatal, s minden könyvkereskedőnél.

Hirdetmények ára:

2 hasábu petit sorért, egyszeri hirdetéssel
10 kr., többszöri hirdetéssel 7 kr.
osztr. értékben.

Megjelenik minden **osütörtökön**.

Felelős szerkesztő s kiadó-tulajdonos:

Dr. Rokonstein Lipót, rabbi.

(Szerkesztői iroda: Király-utca 3. sz. 3. emelet.)

PEST, 1861.

BOLDINI RÓBERT KÖNYVNYOMDÁJA.

(Ötpacsirta utca 16. sz.)

ELŐFIZETÉSI FELHÍVÁS!

Azon részvét és méltánylat, melylyel eddig lapunk, bár csak három hónapos, minden honfi- és hitfél által szerencsételtetett, és hogy minél távolabb körökbe hathasson, rábirt bennünket, hogy Aprilis elsejétől fogva új előfizetést nyissunk, és pedig:

egy negyedévre: Aprilis—Juliusig 1 frt. 50 kr.

és háromnegyedévre: Aprilis — ez év végeig 4 „ 50 „

előfizetési díj mellett, azon ígérettel, hogy figyelmüket különösen a közel kezdendő országgyűlésről fordítandjuk, és annak mozzanatait és tetteit röviden bár, de okszerűen és világosan szerkesztve tárhassuk t. olvasóink elébe.

Igérjük egyszersmind azt is, ha elegendő részvéttel fogunk pártolhatni, minek következtében a kettős drága bélyeg nem sujtana olyannyira, lapunkat Aprilistől fogva kétszer adjuk ki hetenkint; mint-hogy az ősrabbik mondata szerint: „Ha most nem, mikor?“ El nem szabad szalasztanunk a drága perceket, miaön egyenjoguságunk szent ügyéért kell szólnunk s működnünk.

A „Magyar Izraelita“ szerkesztősége.

CSÓD.

A Duna-Szerdahelyi héber tanodánál egy tanítói állomás 500 frt. o. ért. évi díjjal megürülvén, az ezt elnyerni óhajtóktól főképen kívántatik: hogy a magyar nyelvet alaposan értsék, hogy abban mind írás- mind beszédben célszerű oktatást adhassanak; azonkívül a héber és német nyelv alapos tudása is föltételeztetik.

Folyamodók sajátkezüleg irt kérvényüket a mellékelt hiteles bizonyítványaikkal, az eddigi sikeres működésökről és erényes életökről f. évi april 2-áig az alulirt tanodai előljáróságához bérmentesen beküldeni el ne mulasszák. Nősrabbik, kiknek nejei a kézi munkában elegendő ügyességet birván, hogy abban sikeresen oktassanak, elsőbbséget nyernek, s nejeik 150 frt. o. ért. évi díjra számolhatnak.

Duna-Szerdahely, aprilhó 13-án, 1861.

Abeles Adolf.

Pályázat.

A székesfehérvári izr. vallásköztség részéről a megürült rabbi-állomás betöltésére pályázat nyitattik. A folyamodótól megkívántatik, hogy elismert tekintélyektől hatoráh-haróáh oklevelet bemutathasson, talmudbani alapos jártasságon kívül a magyar és német nyelvet annyira birja, hogy hitszónokat e nyelvekben tarthasson.

Próbaeladásra a legalkalmasabbak meghivatnak. Az úti költség pedig csak a megválasztottnak térítetni fog.

Beadványi záridő f. é. Junius 30-dika.

Az évi fizetés és egyéb feltételekre nézve az illetővel megválasztatása alkalmával szerződés fog köttetni.

A folyamodványok a helybeli izr. vallásköztség előljáróságához címezendők.

Székesfehérvárott, márc. 28-án 1861.

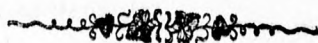
Az izr. vállásköztség előljárósága.

Alázattal kéretnek mindazon t. c. gyűjtők, kik az általam fordított és e héten megjelent „Imakönyvre“ előfizetési íveket kaptak, hogy ezeket f. h. 25-ékeig föltétlenül, a zavar elkerülése végett, Herz János úrhoz beküldjék.

Esztergom, március 31-én, 1861.

Frank Samu.

MAGYAR IZRAELITA.

A szabadság ünnepe.

Pest, Aprilis 2-án 1861.

A föléledés és fölszabadulás dicső ünnepét ulti jelenleg a természet.

A zsarnok tél száguldozni szokta küldeni zsoldosait, az ádáz viharokat, hogy kémleljék ki titkos elleneit, azokat majd dermeszszék s vessék a fagy kemény békóiba. A zsarnoknak pedig mindenütt vannak ellenségei; azért az egész természet a kényuralomnak alá lön kényszerítve, tőle zaklatva, a föld sötét gyomrába betemetve, elkárhoztatva.

Midőn majd anyájasabb uralkodó, a nap kedves mosolyával ismét hatalomra fölvergődik, minden élénkülni, szabadulni s vidulni kezd; előbúnak a kötve s betemetve tartott rabok; ember s állat, madár s növény egyaránt otthagyják börtöneiket, sűrögnek mozognak s örülnek a szabadulásnak.

Az édes hon összes népei is ulti jelenleg a föléledés s fölszabadulás dicső ünnepét.

Telők ugyan tartósabb vala; mert tizenkét keserű évre terjede didergető szenvedések s dermesztő rabság közt. De végre october 20-ka már a tavasz közeledtét hirdeté, hozá elsejét a szabadság sugarainak; — tavaszodik azonban jelenleg teljesen s általánosan.

A mai nap a magyar történettáblákba

arany betűkkel vésetik; ma kezdenek egybegyűlni a hon atyái, megbizottjai, képviselői, tanácskozándók a haza jövője, leendő dicsősége, virágzása s boldogléte fölött; a mai naptól váratik, reméltetik népeinek teljes fölébredése, valós fölszabadulása, az ősalkotmány teljes visszahelyezése, ismét ragyogása előbbi fényében.

Van a hazában egyetlenegy népfaj, egyetlenegy felekezet, mely a közörmbe nem vegyül, a közünnepet nem tartja; mert számára még létezik rabság és békó; e népfaj: a vallásosság, az eszmék népe; azért vidor emlékezetek s kedves reményeknek örvend s e nép: a zsidó!

Ő is ulti tehát jelenleg a föléledés s fölszabadulás dicső ünnepét; ulti pászkás ünnepét!

A zsidó a szabadságot annyira szereti, hogy örvendve visszaemlékezik rá, ha börtönben is sinlődik; ünnepélyesen visszaemlékezik arra, midőn három ezer év ez előtt Isten mindenható akarata által csodásan kiszabadítá a Faraóknak embertelen zsarnoksága alól, s önálló és szabad nemzetté tevé. Ez ünnepen sőtlan és nyomorult kenyeret és keserű füveket eszik, kijelentvén, hogy a szabadság, sőt emlékezteért is, mindent nélkülözni, szenvedni, áldozni kész.

De ulti egyszersmind jelenleg a föléledés és fölszabadulás dicső ünnepét édes és biztos reményekben is!

A magyar zsidó alkotmányos országban nevedekett fel; neki tehát octroi nem kell. Ismeri ő az octroi alap nélküli ingó létét, látta ő már annak délibábos csalképeit; mondhatja is lajtántúli hitrokonainak, mily silány vigasztalásukra szolgálhat e körülmény, hogy számukra választásai s választhatási jogot octroiroznak, mialatt még a concordatum teljes virágzása és érvényében fennáll.

A magyar zsidó törvényt, alkotmányos alapon nyugvó törvényt kíván.

Hogy pedig e törvény meglesz, biztos a reményünk, erős a meggyőződésünk. Mert:

Buda-Pestet, a haza fő- és székvárosait, hol eddig, sajnos! holmi nyárspolgári, apró irigykedési baleszmék ellenünk föltünedeztek, a haza első férfiai, a szabadság s a mi egyenjogúságunk rég megedzett harcosai képviselendik.

Szent ügyünk, a teljes vallászabadság s egyenlőség mellett nyilatkoztak országszerte szinte valamennyi képviselők.

Sőt alig mutatkozik a haza újra ébredése és a visszanyert szabad alkotmányossága első hajnalpírja, már hatalmasan fölszólt a 48-ki törvények ezen szenyfolta ellen, hol csak „törvényesen bevett vallásokról” szó van, a honnagyok s az ország felső táblájának egyik kitűnő fia s tagja, a nemes Barkócy gróf.

Midőn továbbá a magas kormány mindkét nembeli országos értekezletre egy zsidót is hívni méltóztatott, világosan kijelenté, hogy szent szándéka, a felekezetesség rothadt sorompóit teljesen eltakaríttatni.

Szól mellettünk végre a korszellem mely rohamának, senki, még a leghatalmasb kormány sem állhat ellent.

Azért nyilatkozik mellettünk nemcsak az összes magyar, de az összes európai sajtó is; leckézteti — bár igazságtalanul — azon nemes hazánkfiait, kik hajdanta keserű sorunkat most osztják, kik kénytelenek hontalanul bujdosni szét a világon.

Azért szólal fel hazánk egyik hős fia és vezére, Klapka tábornok a francia lapokban oly hatalmasan mellettünk. Irja ugyanis:

Páris, márc. 24-én 1861.

Tisztelt szerkesztő ur! A francia sajtó ismételt, tartós megtámadásai, honfitársaimnak izraelita testvéreik iránt viseltető türelmetlensége ellen, fölvilágosítást igényelnek. Az egyedüli fegyver, melyet Magyarország a bécsi kormány ellen használhat, az 1848-ki alkotmány, mely ujjáalakulásunk kiindulási pontjául és elengedhetlen alapjául szolgál, szerencsétlenségre néhány régi törvény maradványát is magában foglalja, melyek eltörlését az ápril 2-án összeülő országgyűlés bizonyára első dolgának és kötelességének tekinti. Az országgyűlés által tárgyalandó nagy kérdések közül egyik legnevezetesebb a zsidók teljes emancipációja. Ezt már rég kimondották volna, ha 1848—49-i mozgalmunkat idegen szuronyok el nem tikkasztják. Ugy látszik, nem fogják föl helyzetünket. Folyvást szemökre hányják a választó-bizottmányoknak, hogy a zsidóknak nem adják meg a választási jogot, — nem gondolván meg, hogy ez törvénytelen tett lenne, mely a cs. kormánynak rögtön lábat adna, hogy a törvényeket maga részéről is megcsorbítsa. Magyarország politikai fejei ezuttal hát jobbnak látták e kérdést az országgyűlés összeüléseig elhalasztani, mert ez az egyedüli törvényhozó hatalom, mely képes minden polgár teljes egyenlőségét visszavonhatlanul megállapítani. Azt hitték, és méltán, hogy számíthatnak izraelita testvéreik honszeretetére, jól tudván, hogy ezek a közjó érdekében örömet teszik ez áldozatot és elnapolják jogos követeléseiket, hogy az ujjászületés nagy művét meg ne akadályozzák. Másfelől a magyarok róvására emlegetik, hogy egy bécsi izraelitát a bécsi parlamentbe megválasztottak, — s nem gondolják, hogy az osztrák parlament létele Magyarországnak köszönhető. Itt nem volt akadály, és a választást veszély nélkül lehetett tenni; ámde Magyarországon alkotmány volt, fenálló törvényekkel, melyek mindaddig, míg az országnak ellenségei ellen hathatósabb oltalma nincs, egyedüli menedékül szolgálnak. Egyébiránt teljes tetszéssel fogadjuk azon rendszabályokat, melyeket a lengyelek zsidó testvéreikkel szemben alkalmaztak. Szégyenünkben elpirulnánk ha — az országgyűlés egybeülése

után — csak egy magyar hazafi is találkozónék, ki e jogos cselekedet elnapolását kívánná. Engedje ön stb.

Klapka.

Joggal üljük tehát mi magyar zsidók is jelenleg a főleledés és fölszabadulás dicső ünnepét, habár reményben; de — mint a „Pester Lloyd“ megjegyzi — nemcsak reméljük, sőt bizonynyal tudjuk, hogy az országgyűlés Klapka eszavait valószínű fogja.

A zsidók jelen állása az európai nemzetek között, különös tekintettel Magyarországra.

(Vége.)

Ki merné egyébiránt állítani, hogy a zsidó nem hazafi, ki már két ezer év lefolyása után, egykori hazáját még mindig feledni nem tudá, ki Zion vára el-estének évfordulati napján bánatos kebellet még folyton ama mélabús dalokat énekli, melyekben Jeremiás hazájának szomorú végzete fölötti bánatát elkesergi: ez nem volna hazafi, ennek szívében nem lakoznék honszeretet? „Am legyen! szerette ő egykor hazáját; de ez nem létezik többé; újabb földnek ő már most gyermeke, mért nem tud ezért lelkesedni“? — Nem tud lelkesedni? — És miben mutatná lelkesedését? Ki a bálással? Az oly hazaszeretet, mely mint a szappanbuborék, csak csillog a nap sugáiraiban, de szétpattan, mihelyt a leggyengébb szellő érinti, az oly hazaszeretet ismeretlen a zsidó előtt. Komoly, higgadt, megfontolt ő, s bár ellenkeznek is e tulajdonok keleti vérével, de megtanították őt két ezer évnek szenvedései annak lenni; mélyen honol szívében az érzélem, nem vet szalmatüzet, hanem csendesesen ég, csendesesen, de kiolthatatlanul. — Tettek által mutatja? — Vajjon tehet-e azt mind-edig; volt-e helye a nyilvános életben, hol a hon jobbjával együtt működhetett, hol honfiai érzelmeit nyilváníthatta volna? Szolgáltattott-e neki alkalom; nyílt-e tér számára, hol erejét, tehetségeit a haza ügyének szentelhetné? Nem állt-e a politikai kör, mely a honfi főküzdőhelye, sorompóin kívül? —

Csak midőn sűrűn vészfellegek tornyosultak a haza egén, midőn ennek jajkiáltása szerte hangozék, s fiai védelmére keltek, csak akkor szállhatott ő is ki a síkra, csak akkor mutathatta meg, hogy ő is hazafi, és mutatta is — vére ontásával! — —

„Nem áldozik eleget közügyekre!“ — — Nem igaz! Áldozott ő örömezt vérével, midőn a veszélyeztetett haza kívánta; áldozott készségesen vagyonával, midőn azt a szenvedő emberiség kérte. „Nem áldozik elegendőleg hazafias célokra?“ — Nem! mert ezt a nemzet kívánja oly célra, hogy a nemzet hirtel s fénye öregbítessék, s a mely nemzetnek tagja ő soha sem volt. Csoda-e tehát, ha ennek tudata őt az ilyenemű adakozásokra nem igen sarkalja? És lehet-e aztán e közönyösségét hazafiatlanságának tulajdonítani? Legkevésbé sem! Mert ha a nemzet igazságtalan is volt irányában, ő azt nem a hazának róttá fel bűneül, és ha ez mostohán is bánt vele, még sem felejtette, hogy ez szülte, hogy ez táplálta. — Forgassátok csak a történelem lapjait, s nézzétek, volt-e a zsidó hazája irányában hűtlen, volt-e áruló? Lapozzatok csak benne, s látni fogjátok, hogy vádatok hamis, hogy ő válságos időben a hazának mindig rendületlen híve volt, hogy a vész óráiban soha el nem hagyta. — Igen, ő e sokat szenvedett haza bánatainak mindig volt részese; de örömeiben? ah! ebben soha sem osztozott! —

Midőn a haza szomorú sorsának örvendetes fordulatanál annak fiai ujjongva ünneplék a kivívt győzelmet, a szegény zsidó csak messziről nézhette e nemzeti ünnepélyt, mert hiszen ő nem volt fia a hazának; azon föld, melyért vérént ontá, melyért szívének minden ütere hévvel dobogott, az gyermekének nem vallotta. — S kérjük miért? mivel első volt, ki Isten szent eszméjét lobogójára feltüzé, s fen nem hordván azt, a világot a sötétség tömkelegéből az örök igazság ösvényére vezeté általa; s azért embernek, Isten fiának ne tekintessék? — Története oly fényes, oly nagyszerű pontokat mutat fel, mint a világ akármely népéé; szenvedéseinek lajstroma oly bő, oly hosszú s oly megható, mint a világ egyetlen népéé sem; értelmi tehetsége oly nagy, oly kitűnő, hogy a versenyt akárkivel kiállja; ámde azért még sem szerettetik, még sem szánatik, még sem becsül- tetik; mert hát hiszen zsidók!! —

Igen, zsidók vagyunk; mert zsidók voltunk, de zsidók leszünk is! — Zsidók voltunk, azaz elsők

voltunk, kik emberi hivatásunkat felfogtuk, s a szerint élvén, a népek közt első helyet foglaltunk el; s midőn ezek sorra a semmiség fenéktelen mélyébe süllyedtek, egyedül csak mi maradtunk fen: mert zsidók voltunk! —

Midőn az egész világ megőrült, s vad dühében a szabad szellemet titáni békók alá nyögözté, a bösz kajánság átkos fogait ránk is fené, de dacára ezer cselszövényeinek, mégis megmenekültünk, mert zsidók voltunk! — Saturnus önnön szülötteit emésztí, előtte a pyramisok rengő kolosza sem talál kiméltre, ámde azért fogai eltompultak rajtunk: mert zsidók voltunk! — És mert zsidók voltunk, zsidók vagyunk is! — Tudjátok-e, mit tesz az, zsidónak lenni? — Ábrahám, az isteni kedvelt, zsidó volt, és Ábrahámnak mi vagyunk ivadécai! — Mózes, az emberek legnagyobbika, zsidó volt, és Mózesnek mi vagyunk hívei! — Dávid, az isteni dalnok, Salomon, a bölcs királya, zsidók voltak, és Dávidnak és Salamonnak mi vagyunk vérei! — Ama megbecsülhetlen kincs, melyet a Rajnától a Gangesig, s a forró Amazontól a jégterhes Ohiig mindenki a legszentebb ereklye gyanánt őriz s őrizend mindaddig, míg csak az idők rémviharjai e földet a lét méhéből ki nem rárántják — a Szentírást a zsidók történetét foglalja magában, s e történet a mi multunkat ábrázolja! — E földgömbnek azon része, mely iránt mindenki a legnagyobb kegyelettel viseltetik, a Szentföld, a zsidónak volt hazája; s a Szentföldnek mi vagyunk gyermekei! — Az Isten választott népe a zsidó nép volt, s a zsidó népnek mi vagyunk maradékai!

Ha tehát a testvéri kebel előttünk továbbra is zárva maradand: ha a gyűlölet és roszakarat átkos ördöge pokoli garázdálkodásait rajtunk meg nem szüntetendi; ha dacára a korszellem intéseinek és nógatasainak bennünket a jog és igazság még tovább is fog lábbal tiportatni; ha megfosztott emberi jogaink visszaszerzésére már minden reményünk sirba szállandott: egyedüli támaszunk, egyedüli vigaszunk, egyedüli büszkeségünk az lesz: hogy — zsidók vagyunk!! —

Arany László.

Jogegyenlőség és Mózesvallás.

Ha nem élnénk 1861-ben azon kérdések, föltételek és fejtegetésekből, melyek a Mózes vallásuak jogegyenlősége miatt felmerülnek, azt hinnők, hogy még mindig eretnekek léteznek, és hogy a tridenti átok hatását még gyakorolja; de hála az égnek a mi századunk előrehaladt. — Tudjuk, hogy a politikai önállóság biztosítása, a nemzeti gazdagság emelése, a földmivelés ipar és kereskedés felszabadítása és tágulása, szóval: a haza földi és nem égi jóléte adja a fontns kérdések megoldását, és így, azt hiszem, hogy mostanság nem a Talmud vagy az Újtestamentom lehet a pont, melyből indulva az országgyűlési követek a Mózesvallásuak várva várt jogegyenlőségét kimondják.

De ha vannak töprenkedők és más véleményűek, vagy ha vannak olyanok, ki történetesen jó emlékező tehetségüknél a zsidókról szóló irtóztató meséket eselédszobájokból el nem feledhették és a zsidók iránt még mindig azon kimondhatlan ellenszenvel érvényesítik, és ezen kimondhatlan ellenszenvet saját eszük előtt a Talmudból akarják támogatni; ha vannak olyanok, mondom, kik a Mózes vallásuakra minden erővel a Talmudból akarják a vétkek csoportozatát tukmálni. és hogy magukkal ellentétbe ne jöjjenek, midőn a jogegyenlőség boldogító hatását a hazára mérleglik, ellenünkbe avval lépnek fel, hogy reformáljuk vallásunkat; ha vannak még olyanok, kik a haza boldogítására az 1564-ki szempontokat nélkülözhetlenneknek tartják: nem árt, ha azoknak nem tudományos deductiókból, hanem az élet nem egyoldalú tapasztalásiból szérnozott őszinte szóval szolgálunk, mit én annál inkább tehetek, minthogy hivatásom minden felekezetű emberekkel érintkezésbe hoz.

A tiz parancsolat, mely minden felekezetnek, minden államnak erkölcsi támpontját képezi, a Mózesvallásuaknak tulajdona, és ezeknek hű tiszta megtartása teszi a különböztető jelet a többi vallásoktól. Az Ótestamentomat mi épen ugy tanulgatjuk mint más vallásuak, csakogy ránk nézve nagyobb érdekléssel bir, elődeink és szent vallásunk keletkezési és történelmi adatait tartalmazóan. — Ennyi elég legyen a vallásreformátorok ellenvetéseül! Most lépjenek ezen urak velem a real világba és kérdezzék a Mózes vallásu uszorást: a Talmudból

veszi-e bűnös tettének helyeslését? és tiz közül egyre találnak, ki a Talmudot csak hiréről ismeri. *) Vagy talán a más vallásu uzsorások, (kik ugyan tetemes számban léteznek) a Talmudot tanulgatták? Tehát azt hiszik, hogy azon bűnösöktől, kik a haza érdekeit eladták egészen az egyszerű tolvajig mind a Talmudból meritették bűnös tetteikre a merészséget? Hagyják el az ilyen kérdések bonyolítását! — A Mózesvallás nagyon is isteni, semhogy eltűrlessük, ha ellenünk annak rosz fejtegetéseit felhozzák. Bűnöst minden felekezet felmutathat és a polgári törvények egyaránt sujtás és sujtják is őket. — Tiszteljék az olyanokat, kik ősi vallásuk hű ragaszkodása mellett becsületes és áldozatkész hazafiak tudnak és akarnak lenni, nézzenek Francia és Angol-honra a Mózesvallásuak nem szolgálják-e kitünően hazájukat. Ne keverjék a bűnöst a becsületessel; mert különben bennünk is ily logikát ellenükbe felbresztenek; és tudják meg, hogy a jogegyenlőség nem vallási szempontból megbirálandó.

A jogegyenlőség egy szóval 350,000 embert magyarokká lenni feljogosít. Ezeknek legalább 1000-ed része szellemi tehetségével a magyar nemzetnek sem szégyenére, sem kárára nem leend.

A jogegyenlőség 350000 lelkes magyart teremtend, kik a szeretett haza boldogságáért mindent megtesznek, mit bármi magyartól várhatni.

A jogegyenlőség számos kezét szerzend hazánk földmivelésének emelésére, az ipar és kereskedés virágzására.

Ilyen szempontokat vegyenek ezen urak, és a jogegyenlőséget a Mózesvallásuakra alkalmazhatónak találandják; lássák át, hogy politikai és nemzet-

gazdászati kérdések nem elvont Talmudbeli szörszálhasogatások által foganatosíttatnak. Ha tehát szavainak igazságát csakugyan átlátják, de mégis, minthogy az ember kedvenetárgyáról lemondani nem szeret, tovább is reformatióról szólni akarnak: tudják meg, hogy a Mózes vallásu intelligentia is reformálni akar, de nem ösvallását, hanem községszervezetét; és így nem szeret reformatióról, de igen szervezésről hallani.

Mosony Martiusban 1861.

Dr. Beck Gyula.

Iskolai és nevelés ügy.

Zala-Egerszeg, tavaszeli 22. 1861.

A népiskolának kettős célja van, először az egyháznak, melyhez tartozik, hitértő és vallásos embereket nevelni, és másodsor a hazának, avagy az államnak értelmes és haszonvehető polgárokat képezni. Hogy a zalamegyei héberiskolák ez utolsónak megfelelnek, kitetszik a 46297. sz. a. kibocsátott magyar kir. helytartóság intézvényéből, mely a m. e. dec. 4. 439. sz. a. megyei fölterjesztés alapján oda nyilatkozik, hogy: „A Zalamegyében legujabb időben Zalaegerszegen stb. stb. létrejött zsidóiskolák addig is, míg ezen ügy a törvényhozás vagy közigazgatás útján véglegesen szabályoztatnék, ideiglenesen nyilvános iskoláknak elismertetnék.“ — De valjon megfelelnek-e az elsőnek is, t. i. nevelnek-e hitértő és vallásos zsidókat, erre fájdaiom, tanítólétemre, nem mel kell felelnem. A héber irodalomban rejlik a Mózes hit; a héber nyelv és héber irodalom pedig az utolsó évtizedben a Vernaleken teremtette módszer követése által annyira elhanyagoltatott, hogy jó szerencséről szólhat a rabbi, ha az ifju a tanoda elhagyása után folyvást héberül olvasni és a Pentateuchban egy kis jártassággal bír. Mondtam, a rabbi szólhat jó szerencséről, mert a szülék anyagiassága oly hatalommal bír immár, hogy sokszor halljuk e nyilatkozatukat: Az én fiam csak írni, olvasni és számlálni tanuljon, én többet nem követelek. Igen uraim! így szólhat a kereskedő, az iparos, de hol az izraelita: Zalában 5 nagy és 5 kisebb rabbikkal ellátott községek vannak, és mindegyikében rendezett 2, 3 vagy 4 oszt. tanodák, sőt N. Kanizsán egy realiskola is; de ezekben egyetlenegy tanona sincs, ki a Szentírás

*) Az új testamentom sehol sem tiltja az uzsorát; különben nem virágoznának az europai keresztény államokban az uzsora fénypalotái, a tősdék; de tiltja a Talmud! A sokak közül egyet hozzunk elő például, melyet olvashatni Talm. B. Meciah 71. l. s mely következőleg hangzik: „Lám— így szólnak a talmudbeli rabbik — „lám, mily buta az uzsorászkodó! Ha valaki őt gazembernek nevezné, biz halálig üldöznék; s im! önmaga jó, hivat elő tanukat, irnokot, hozat tollat, tintát, szerkesztet kötelezvényt, s maga aláírása s pecsétjével erősítve bevallja: Én N. N. gazember vagyok, uzsorát fogadok el, és vétkezem Isten és emberiség törvényei ellen.

legjelesb magyarázójában (Rasiban) csak olvasni is tudjon. Igaz, a kanizsaiak kereskedelmi iskolának nevezik tanodájukat; de hol a hébertanoda? Vagy tán ebben is a Vernaleken módszer alkalmaztatik, hogy mint az abc-nél a nyelvtant, úgy már a zsenge tanulóba kell a kereskedés szellemét csepegtetni?! Eldődeink is kereskedők voltak, ügygyel, bajjal ke-resték kenyerüket, de honlétükkor legnagyobb élvezetük volt gyermekeiket a hébertanulásra és a val-lásosságra serkenteni, a rabbik és tanítványaikban nekik példányt mutatván. — Silberstein Mór úrral (e lap 11. sz.) egyetértek tehát, hogy — a héber nyelvet illetőleg — szükséges, hogy a héber nyelv oktatására szánt órák száma megszorítottassék az-által, hogy a némettől elvonjuk — de egyszerismind kívánnók, hogy minden tanoda mellett az alkalom, hol a hébert tovább folytatni lehessen, ne hiányoz-zék, a rabbik t. i. ne csak a szüretet tartsák meg az úr szőlőjében, hanem lássanak az ültetés után is, mert bizony mondom a régi tőkék egymás után ki-száradnak és a fiatalok a remélt szőlő helyett vad bogyót teremnek.

Weisz Joel.

Levellezések.

Pest, tavaszhoz 1861.

Tempora mutantur, et nos mutamur in illis.

A világ teremtésénél a mindenható úgy alkotta : valamint a természetben az idők változnak, melyhez bölcseink azt is csatolják, úgy a világon az emberek is változnak, Engedjétek azt mondanom nulla regula sine exceptione, nálunk már sok tekintetben meg-változott ugyan az idő, de nem azzal az emberek. Hogy változzunk, kedv. izr. testvéreim, bizon szükséges.

Közlönyünkben előforduló teendőket, azoknak végrehajtásrai eszközeit stb. hiszem olvastátok; egy-szersmind tudhatom, hogy a teendők végrehajtására is már néhányan találkoztak, de ezek jámbor embe-rek lévén, midőn tette került volna a dolog, csakhamar észre vevék a gáncsokat, akadályokat, meg tud-ja a jó isten, sokan mívő veszélyt is gondoltak magok előtt, és így képtelenné tették a dicső és szükséges cél elérést.

Hát nem fognak megszűnni e magyar hazánk-

ban magyarosodásunk, és testvérisülésünk idejében az akadályok? Persze az olyan háborgató nem gon-dol azzal, hogy itt nyakunkon az országgyűlés, és majd azt mondják a többi testvéreink: No rukkolja-tok ki már egyszer parádéba, lássuk — tiszták vagy-tok-e? A „vigyázz“t érted-e? Hát a „tisztelkedj“-et. Ugy vagyunk a mint látom, hogy az elősoroltakból van egy oldalról elég a ki kirukkulhat a tiszta — ru-hában, meg a ki fájdalom úgy ért hogy „vigyázz“, meg a „tisztelked“jet is csak úgy tudja, hogy magát a földig meghajtja — no ezek aztán kirukkolhatnak, és a többit elvégezhetik, ha lehet — mások. . .

De nem is szaporítok szót, hanem azt mondom, és pedig csak épen azoknak, kik például már tisztán fölfogták, hogy az országgyűléstől várjuk azt, a miről ezredek óta álmodoztunk, „jogegyenlőséget“, mely minket, kik már régóta miként rabok börtönben az emberi nem többi osztályától elválva valánk, valahára egy isteni gondolat a szabadság eszméje eredményé-nek köszönhetjük, hogy mint testvérek egybeolva-dandunk. Ismételve említem, hozzátok szólok izr. hazafiak! kik már útban vagytok egyszerismind azon teendő végrehajtására, a mely még az országgyűlés el-őt t elkerülhetlen szükséges, hogy Pestnek zsidó magyar hitszónok, de magyar hazafi adassék.

Valamint lehetett németet keresni akként, hogy utána jártatok, sétáljatok csak egy kissé, és fogtok találni magyart is, szükségtelen lesz aztán az a con-cursus. És még egyet mondok, — várhatjátok a sült galambot a szátokba repülni, nem repül az, ha azt hirdetitek t. i. csak épen azok álta, kik a szó teljes ér-telmében senkit sem akarnak hogy a német mellett a harmadik vagy negyedik helyet foglalja el. És ha ta-lálkoznék is olyan galamb, magam az elsők közzé tartozom, ki azon okos gondolkozásu párthoz csatla-kozom, mely azt mondja hogy az nem lehet hazafi, és nem kell magyar hitszónoknak, kinek annyi belá-tása nincsen, miszerint hazájában német mellett nem való harmadik helyet elfoglalni, és be nem látja azt, hogy ha magyar és magyarul szónokol, ha nem is mint első, de legalább hason rangban, minden meg-különböztetés nélkül kell és lehet állnia.

Ezzel annak szólók, a ki meg akar érteni, felvi-lágosítani akarom a felől, miszerint az igaz és elke-rülhetetlen szükséges keresésében, nem tekintendő sem gáncs, sem gát, vagy veszély a végrehajtás-

nál; és kezdhesük mondani mint mondja a cím:
„Tempora mutantur et nos mutemur in illis.“

Csillag Benjámin.

S. a. Ujhely, márc. 28., 1861.

Tisztelendő szerkesztő úr! Egy örvendetes és szép reményeket nyújtó hír az, melynek közlésére felkérem.

Gróf Andrássy Gyula a jeles és köztiszteletben álló honfi választatott itt tegnap egyhangulag képviselőül, mely alkalommal a helybeli izr. község küldöttjei is tisztelgének a képviselőnél, a hol Schwarz Vilmos úr (bizottmányi tag) jeles szónoklatával e város és az egész hon izraelitáinak reményeit s ohajtásait kifejezte; és pedig következőleg:

„Méltóságos gróf! mélyen tisztelt hazafi! E mai napon, midőn a törvényesen feljogosítottaknak az ujhelyi választó kerületnek jutott azon kitünő szerencse, miszerint mltgodnak képviselőül megválasztása által az összes nemzet ohajtásainak kifejezést adhatnának, mi az ujhelyi Mozes vallásu magyarok küldöttjei ezen reánk nézve kétszeres emlékezzeteljes napon,— ma egyszersmindÉgyptom rabszolgabilincsei atoi kiszabadulo évnapja és unnepeje levén — a törvényen kívül rendithetlen hazafui érzelmünket és szívdobogásunk szülte rokonszenvünket mtgod mint a nemzet egyik dicső fia és megválasztott képviselője urant nyilvánítani hazafiai kötelességünknek ismerjük. — Ha Europa rokonszenve passiv segedelemként örömkifakadások alkalmul szolgálhat az elnyomott nemzetiségeknek, ugy egy habár vallása által némileg kirekesztett helyzetben sinlődő nemzetrésznek örömnilyánítása szives fogadásra tart számot; igen is mltgos gróf, e mai napon csakis a reménysugalmaival egybekapcsolt örömnünnepet ülendünk, ezen szerencsés és az egész ország tetszését, örömét és ohajtását kifejező választás emlékezetünkben éleszti ezen nap jelentőségét; egy reményteljes eget tár fel előttünk, hogy azon férfiú, a ki a sors kérlelhetlen sujtalmi által kényszerítve vala érezni azon fájdalmat honán kívül, hazáját forrón szeretve hona sorsát siratni, megbírálni képes leend azon kint és gyötrelmet, a mely azokat nyomja és sujtja, a kik a hazában bent nyugtalanul epedeznek, számtalan bú és rém-

teljes éj után — napvilágot — a nemzettestvér körében a közös hon törvényes fia gyanánt magát félreértve, elismertette — látni. Addig is, mélyen tisztelt hazafi! sebeinkre enyhítően ható balzsamként 1848 szelleme lengvén, a törvényesség és jogosság alapján az összes nemzettel haladván, Jónás prófétaként enmagunkat a hajótörés kikerülése tekintetéből egész készséggel áldozván fel azon szilárd meggyőződésben, miszerint a hajó, midőn a korszellem és felvilágosodás szeleitől hajtva, a biztos révben kikötend, benünket az összes hon többi fiaival az egész és egységes nemzettel együtt a korszellem vivmányainak gyümölcsei élvezetében egyaránt részesitend.

Ezen kiküzdendő vivmányok előharcosát mltgos gróf Andrássy Gyulát a nagy hazafit, az úr Isten éltesse; éljen!

Lelkes éljenezés követé a szónok ezen szavait; mire a gróf legnagyobbán kifejezé köszönetét ezen megtiszteltetésért, és viszonzása folytában oda nyilatkozott: hogy az, ki az 1847—8-ki törvények alkotásában részt vett, azokat vallásuk miatt ki nem rekeszheti az egyenjoguságból; kik, ugy mint a magyar, a különösen az ujhelyi izraeliták hazafui feláldozással a közös terhek és szenvedésekben részt vennének. — Továbbá kifejezé, a szónok szavaira hivatkozva, azon meggyőződést, hogy az egész hon izraelitái inkább kívánják törvényes s alkotmányos alapon megnyerni az egyenjoguságot, mint valami királyi páteus által, mely a mint adatik, ugy vissza is vétetthetik.

Úgy van! gondolók mindnyájan; s azért újra éltettük a nemes grófot.

Engländer Mihály.

Kö v á g ó - E ö r s, tavaszelo 22., 1861.

Tudom, igen is tudom, tiszt. szerk. úr, hogy derék lapjának hasábjai az átalakulás e korszakától igényelt fontos ügyeknek szentelvék, s jeles cikkekkel telvék. S mégis bátorkodik egy jelentéktelen zsidómagyar gyülekezetből egy még jelentéktelenebb hang e helyt megszólamlani, s e lapok terét igénybe venni? Vagyon annyi bátorság e sorok közlőjében, emelkedett hangon mondani: igen! Ha igaz ugyanis, hogy a községi s iskolai élet miveltségünk hévmérője s haladásunk ütere; ugy bizton várhatom t. szerkesztő

úr méltányosságától az igényelt parányi tér megnevezését.

Mondom, nem átallok egy csak negyedfélszáz léleknyi gyülekezet nyilvános életét nagy hazánk nagy közönsége előtt néhány emlékezetes szóval bemutatni. S mind községi, mind iskolai életének mozzanataira helyesen alkalmazandó arany szavu Jézusaiás prófétánk hasonlata a szőlőhegygyel: a községére a párhuzam teljes értelmében, az iskolára nézve azonban e jelentékeny változtatással: vájékáv láaszosz ánovim, vájjáasz — ánovim.

A községi élet ugyanis, fájdalom! a pártviszály százfejú hydrája által sarkolatban megrendítvén, Herkulesét várva várja, és pedig annál nyugtalanabbul, minél leverőbb azon meggyőződés, miszerint épen az vetegeti Eris almáit a kővágóeörsi olympos gyülmtermébe, kit szent hivatása épen a béke és rend apostolává kent fel. Augiás istállója, jójjön el a te országod.

Mint sajtó sebre az enyhítő ír, úgy hat e — kietlen rajz után — az emberbarát bekére a helybeli, míg zsenge koru iskola állapota. Ha a csecsemő mosolygó arcát édes kéjjel nézegeti a szép reményekben ringatózó anya, — ha a közanyánk éltető szivébe fektetett magot, mint leendő tápját, ápolgatja a földmíves, — ha verejtéke szüleményét gondos kézzel javitgatja s csinosítja a művész; miért ne duzzadna minden jobbérzelmű kebel, látván a zsenge nemzedék gyarapodtának tanuját, haladásának zálogát: a felviruló iskolát? S kell, hogy az illetők tanúságára, őszintén emeljem ki, miszerint a lendület főkép a derék tanítóktól indul ki. A tegnap megtartott félévi vizsga ugyanis eléggé nyomatékosan tanuskodott az ernyedetlen tanítók, valamint a nagyérdemű igazgató (a tapolcai szomszéd gyülekezet rabbija) buzgalmáról, mely hazánk szép nyelvének ápolása s majdnem mint kizárólagos oktatási nyelv felhasználásából tűnik ki főkép. *) A két fiatal tanító kiérdemli különösen a legnagyobb elismerést s még az egyikről (Gut) Abigájil jellemzetes szavait elmondhatni: „kisemen hú“, a másikáról (Strasser) áll, hogy a zsenge erejü növendékeknek ügyesen egyengeti a göröngyös

utát. Szép tanusaga ez mindenképen a korszellem szülte reformoknak az oktatás és nevelés módszerét illetőleg, Legyen szabad elismeréssel emlékezni még a helybeli kath. és evang. lelkészek szives részvétéről, mit a vizsgáni megjelenésök és kifejezett meglegedésök által tanusítani nem átallottak. Vajha mindenütt és mindenkor értenek az iránytadó főik ily módon megvetni a testvérisülés alapját!

S ha még megjegyzem, hogy gyülekezetünk valamint környékünkön mármár éledezeni kezd a „Magyar Izraelita“ iránytadó eszméi iránti érdek, úgy annál előbb várhatjuk e sorok erkölcsi kihatását. — Melyek után maradok a tiszt. szerk. urnak alázatos szolgája

Gold Samu,
orvosjelölt.

Sz. Fehérvárott március 28 1861.

Főtisztelengő szerkesztő ur! Mindenkinek kötelessége annyit tenni a hazáért, mennyi erejében áll; ezen elvből indulva ki, összehíttam tanulótársaimat, és felkértem őket, hogy a Pesten föllállítandó országos Petőfi-szoborra adakozzanak; tanulótársaim 1-ső és 2-dik gymnasiumi és reál tanulók, egy szívvvel, lélekkel elfogadták indítványomat, és így összetéve filléreinket, néhány adakozásával együtt 9 frt. és 84 krajcárt o. é. gyűjtöttem össze, mely összeget főtisztelengő szerkesztő úrnak tisztelettel átküldém, hogy sziveskedjék illető helyre átadni. *)

Adakozók névsora:

Deutsch Gyula 14 kr. Deutsch A. 25 kr. Steiner M. 25 kr. Goldzieher Ig. 50 kr. Tánzer Ig. 40 kr. Veisz Ig. 25 kr. Veisz F. 15 kr. Freund A. 40 kr. Fischer Gy. 50 kr. Deutsch D. 50 kr. Herceg M. 25 kr. Herceg B. 25 kr. Oblat F. 50 kr. Felner Ig. 50 Zipszer L. 10 kr. Felner D. 5 kr. És a következő urak: Oblat Mór 1 frt. Dr. Ligeti 1 frt. Oblat Zsig. 50 kr. Herzberg Jakab 1 frt. Fischer F. 40 kr. Márkus H. 50 kr. Strausz Salamon 25 kr. Deutsch L. 20 kr. o. é. — Maradok tisztelettel

Oblat Frigyes
2-ik oszt. tan.

*) Ismeretes e lapok t. olvasói előtt nagyérdemű barátunk s munkatársunk a derék nagyontisztelengő Neuhaus A. tapolcai rabbi, ki sz. ügyünkért ernyedetlenül buzgolkodik. Szerk.

*) Megtörtént.

N. Károly, 1861. márc. 28.

Nagyérdemű szerkesztő úr! A nagy-károlyi izraelita ifjuság több tagja március 27-én Kupfer úr vendéglőjében véletlenül vacsorára egybegyült. A víg társaság azzal vélte az estélyt legillőbben fejezni be, hogy a jelenlévők egyikének indítványozására, halhatatlan nemzeti költőnk Petőfi Sándor emlékére föllálitandó szoborra pár forintot tegyen össze. Az összejött 20 frt. o. ért. közlőnek átadott, hogy azt a Magyar Izraelita t. c. szerkesztőségének küldje át. Sziveskedjék tehát szerkesztő úr az ide mellékelt összeveget átvenni, és azt a vállalkozónak kézbesíteni. *) Tisztelője

Dr. Adler Adolf.

Vegyes közlemények.

— Beküldetett: „Macaulay beszéde a zsidók egyenjogositása ügyében. Fordította és előszóval ellátta Fischer Lajos ügyvédjelölt, kiadta a kolozsvári izraelita magyarító egylet. — A „Korunk“ hozzá helyesen megjegyzi: Ez ügy is országgyűlésünktől várván megoldást, a derék egylettől tapintatos eljárásnak kell tartanunk, hogy a közvéleményt, a megnyiben még szükséges, a capacitatio útján igyekszik megnyerni. — Mi még azt tesszük hozzá: bár a többi kivált a pesti izr. magyar egylet követné ez ok-s korszerű s tapintatos eljárást, hogy ilyenmü sz. ügyünk érdekében irt munkák minél szélesebb és tágasabb körökben terjeszteni iparkodnék; mert bizony lesz szükség, hogy a haza jelesbjeinek ilyenmü műveket kézbesítsünk, nem épen capacitatio, de ügyünk tanulmányozása végett. — A mi magát a művet illeti, ez dicséretünkre nem szorul; a fordítást pedig helyes és szépnek, teljesen sikerültnek mondhatjuk. C.

— Miként több lapnak írják Nyiregyházáról, ottan hitrokoninknak is adatott a követválasztási jog, kik ezen alkotmányos jogot használták is. — Ugyanott négy izraelita választatott egyhangulag el a városi képviselőbe.

— Dusnic Mór r. l. bennünket Csongrádról értesít, hogy ott, úgyszinte a szomszéd város, Szentesen részesítették izr. atyánkfiai a követválasztási jogban; sőt a csongrádi casino elnökül izr. hazánkfiaát Schwab urat választották el. —

*) Történni fog. Szerk.

— Hontmegye kitüzé régi szabadelvü zászlóját, elválasztván barátunkat Dukesz Mór urat járási orvosul. —

— Mint hitelesen értesülünk, néhány hivatlan izraelita azon szándékkal jött ide Pestre, hogy az országgyűlésen a zsidók nevében petícióval rimánkodva akarnak föllépni. Mi ezen eljárás ellen ünnepélyesen tiltakozunk nemcsak a mi érdekünkben, ügyünk szent igazságu lévén, ezt tehát csak követelni lehet, hanem a hon atyái nevében is, kik nagyobb részt politikai hitvallomásokban kimondák egyenjoguságunkat, kikre nézve tehát a folyamodványozás sértő compromissio volna egész Europa előtt.

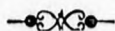
— „Sürgöny“-nek írják Bécsből, hogy lajtántúli hitsorsosaink terülve gúnyolva azt mondván: ti a szabadság őshonában még szolgák vagytok, holott mi a fiatal Ausztriában az egyenjoguságot immár élvezzük. Mi erre azt jegyeznők, hogy az álláspont teszi e különbséget. Ott szokva vannak octroyozáshoz, s épen azt, mit a tegnapi törvény tilt, ma megtörténik, hiszen ott még fennáll a cocordatum; ott a császári hirdetményben épen szó nincs a vallásfelekezetek ezek egyenjoguságáról, holott minálunk a positiv törvény képez alapot, s a mi törvényben nincs, azt nem óhajtjuk, nem akarjuk. Hogy az első ingó, a második pedig szilárd alap, azt megmutatni szükségtelennek tartjuk. Mi örömet várunk még néhány hétig, s akkor szabadságunk törvényt szerü, biztos s állandó lesz.

— Manheim József bajai főelemi tanító előfizetést hirdet ily címü munkára: „Áhítatosság órái, i m a k ö n y v m ű v e l t i z r. h ö l g y e k s z á m á r a.“ Ára: 1 frt. 30 kr. o. p. s a postán bérmentesen előfizethetni a szerzőnél. Ajánljuk e korszerű művet izr. honleányainknak vallásos figyelmébe.

— A „Pressburger Zeitung“ hallomás után közli, miszerint f. hó 1-jén Szerdahelyen borzasztó verekedés támadt volna keresztények és zsidók felekezeteségi gyűlöletből, minek számos áldozata is van. — Mikor jövend el az emberiség kora; s mikor szünend meg a felekezetesség otromba balvéleménye? Minden esetre azt előznie s mellőznie a törvényeknek kell!

— Az „izraelita magyar egylet“ aprilis 7-én délután 3 órakor (ujszállásán ujtér 2. sz. 2. em.) alakuló és választási közgyűlését tartandja meg, melyre t. tagjai tisztelettel meghivatnak.

Tárgyak: 1. id. elnök, titkár és pénztárnok jelentése; 2. a jóváhagyott alapszabályok fölolvása; 3. elnök és választmány választása; 4. tiszteletbeli tagok kinevezése. Az id. elnökség.

Országgyűlési szemle.

A honatyák tanácskozmányra összegyűlvén, a korelnök a derék ősz hazafi Palócy által a tavernicus

önmltségével ebbeli határozatukat tudatták, hogy Budára nem mehetnek, az 1848-ik törvények Pestre jelölvén ki hongyülési székhelyül.

A „Sürgöny“-nek erre Bécsből távirják, hogy az országgyűlés e hó 6-án Budán a királyi várban nyitattatni, a megnyitó beszéd után pedig azonnal Pestre áttétetni. Ezt a megnyitó beszéd tartalmazandja is.

G—y.

S z e r k e s z t ő i p ó s t a.

T. F. L. rabbi úrnak Sz. Lőrincen. A küldeményt kaptuk, de nem tudjuk, hogy mit csináljunk vele.
T. J. úrnak Kecskeméten. Hely szűke miatt kimaradt most, majd jövőben; hisz el nem avul!
Br. úrnak szinte ott. Nem hozhatjuk; kérünk közleményeket.
R. K. úr Törtelen. Majd hozzuk.

A husvétii ünnepek miatt ezen lap elkésett. Boldini Róbert nyomdász.